

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2021 | Week 30 - 31

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeet
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeet
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 1 augustus 2021

09.30 uur kand. L. Schouten
15.00 uur ds. M. van Kooten

D.V. zondag 8 augustus 2021

09.30 uur ds. M. van Kooten
15.00 uur ds. M. van Kooten

Collecten

1 augustus

1. Kerk
2. Instandhouding predikantsplaats
3. Kerk (deurcollecte)

8 augustus

1. Fonds christelijke doeleinden
  2. Kerk
  3. Instandhouding predikantsplaats (deurcollecte)
- Van harte aanbevolen.

Kinderoppas

Op D.V. 1 augustus zal er kinderopas zijn. Oppassers zijn Danielle Smit-Mulder, Martianne Vermeer-ter Maaten en Lisanne Kok.

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Vakantie koster

Wij hebben van 1 augustus tot 15 augustus vakantie. Voor kosterszaken kunt u H. v.d. Hardenberg benaderen op telefoon nummer 06 21631804. Hartelijke groet van koster D.J. Hop.

Dithmar en Bernardus Martinius (IV)

De vorige keer stonden we stil bij het boekje van Bernardus Martinius over de ziel van de dieren. Nog eenmaal willen we daarop terugkomen. Over de ziel van de dieren merkt hij op: 'Is er in de slang en de vos niet meer list dan er was in de koperen slang in de woestijn? Is er in de os die zijn bezitter kent (Jesaja 1), in de raven die van honger roepen (Job 39), in het hert dat naar het water schreeuwt (Psalm 42) niet meer kennis en gevoel als in de pen waarmee ik schrijf en het vuur dat daar brandt. Was er in de ezel van Bileam niet meer gevoel dan in de wand waartegen dit dier zich aanklemde, met één woord; hebben de dieren geen gevoel en daaruit voortvloeiend geen onlichamelijke voor denkbelden en begrippen vatbare ziel, dan is het ongepast dat Salomo zegt: De rechtvaardige kent

het leven van zijn beesten maar de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed (Spreuken 12:10)). Waarom zou men dan nog zorg, bekommernis en medelijden hebben met een dier? Dan voelt een hond en een paard niet de minste pijn, al steekt men hen met een mes (...) al steekt men hen levend in brand dan voelen ze evenmin pijn als ijzer en lood. Dat dit niet zo is weten zelfs de kinderen op de straat... Men zal in de overtuigste Cartesianen (volgelingen van Desacres die toch een dier als machine zag) toch nog iets van fatsoen en medelijden vinden wanneer ze het afbeulen van paarden zien. Hij citeert hierbij ook met instemming de oude schrijver Franciscus Ridderus die bij Jesaja 1:3 verontwaardigd opmerkt: 'Zijn de ledematen en de werking daarvan bij de dieren precies zoals de radertjes, veertjes bij de horloges? (...) dan maakt men van de dieren 'Kermis-speelderspoppen' die door iemands hand in beweging worden gezet zodat ze schijnen te dansen en te springen.'

Martinius zegt dat wanneer men naar de honingraten van de bijen kijkt, dat het is alsof ze wiskunde gestuurd hebben. Laat de dieren dan geen onderscheidingsvermogen hebben zoals een mens en geen afhankelijkheid kennen van hun Schepper –waarom we in Psalm 32:9 ook lezen dat ze geen verstand hebben- ze hebben wel zeker gevoelens die tot hun leven, bescherming en vermaak dienen.

Hoewel Bernardus Martinius meende dat een dier een ziel heeft –een mening die ik met hem deel- sloeg hij daarin niet door. Zo was hij absoluut geen vegetariër nog minder veganist. Wel stond hij er voor dat de dieren niet op wrede wijze werden gedood. Ook dierenmishandeling was onbestaanbaar voor hem.

De droeve staat waarin de beesten verkeren, is gevolg van de zondeval. Martinius citeert daarbij de 'oudvader' Salomon van Til: 'De eerste tijd waren alle dieren tam en mak, levende zonder enige drift om de mensen te beschadigen. De woede van de dieren tegen de mens is door de vloek veroorzaakt. Voor de val waren de dieren tam en gingen voor het aangezicht van de mensen zoals blijkt toen Adam hen een naam gaf.' In die tijd verkeerde de wolf met het lam en het luipaard lag neer bij een geitenbokje...

Voor de val heeft geen een dier een ander opgegeten, gaat Martinius verder. 'Maar na de val is de teugel losgelaten en veroorzaakt wreedheid en schadelijke drift tussen de dieren en de mensen (...) God die dikwijls in het midden van de toorn goedertierenheid bewijst, vergunde na de val aan 't gevallen mensdom dat zeer zou vermenigvuldigen de dieren (die nu onder de vloek waren gekomen zodat zij ook moesten sterven) ook te doden

en hun vlees in dankbaarheid aan God te eten. Derhalve toonde God Die om de zonde Zijn gramschap toonde over de ganse aardbodem, over de mens en hetgeen Hij ten voordeel van deze geschapen had, ook Zijn goedertierenheid daarin, dat Hij het menselijk geslacht, dat Hij ook genade wilde bewijzen onder voorwaarde van het geloof en dus onder Zijn lankmoedigheid verdraagde, recht gaf om dieren te doden, gebruikende hun vlees tot spijs...' (...) 'Hoewel men nu een beest mag doden, echter moeten wij geen wreedheid omtrent de dieren gebruiken, schepende vermaak uit hun pijn (...) Behoorlijk mogen wij ons recht omtrent de dieren (die voor de val niet tot smart hunner zielen de mens onderworpen waren) oefenen. Paarden, ossen, schapen enz. moeten ons ten dienste staan in 't verlichten van onze arbeid en het wegnemen van onze noden. Maar in het gebruik der dieren moet de matigheid en de redelijkheid plaats hebben en in het doden der dieren, waardoor zij veel smart gevoelen, moet gedacht worden aan de kortste en gemakkelijkste dood. De zondige mens moet nederig zijn, dat hij verre zij van onredelijke wreedheid die hem een tiran maken in de heerschappij over de dieren en zo edelmoedig dat hij een walg heeft van moedwillige beestachtige wreedheid en hun vermeerdering van pijn en smart. In dit verband citeert hij ook Antonius Driessen. Driessen was professor te Groningen. Bekend is de passage uit de catechismusverklaring van Comrie, waarin staat dat Driessen soms door zulke zware zielsangsten werd gekweld dat het leek alsof hij in de diepten der hel verkeerde. Dan kroop hij als een worm over de grond en riep hij uit: "O God! Is er nog een weg van ontkoming, maak hem mij bekend!' Martinius citeert hem in verband met de omgang met dieren: 'Wreedheid is hier niet fraai, dezelve moeten wij hier geen plaats laten vinden'.

Op de vraag of de ziel van een dier sterfelijk of onsterfelijk is geeft Martinius niet een duidelijk antwoord. Hij laat dat in het midden. De dieren hebben geen hemel of hel te verwachten en zullen ook niet vereerd worden met de kennis van God. 'Siet! God en syn werken zyn groot, en wy begrypen deselve niet naar behoren, syn eindens en wegen syn voor ons in veelen ondoorzoekelyk, sult gy tot de volmaaktheid toe den Allerhoogsten en syne werken uytvinden?'

Het voortbestaan van de dieren in een onverderfelijke toestand acht hij op grond van Romeinen 8:19-21 waarbij hij Eduard Meiners citeert niet onmogelijk. Hij besluit met de behartenswaardige woorden: 'Wij laten ons verder niet uit in netelige zaken maar zien van de dieren af en oordelen dat de mens veel beter doet

dat hij staat naar de verzekering van zijn zalige onsterfelijke dan wijsneuzig onderzoek doet naar de sterfelijke of onsterfelijke van de zielen der dieren.' P.S. Bij nader onderzoek rondom het leven en werk van Bernardus Martinius kwam ik ook nog een boekje uit 1786 tegen dat hij schreef toen hij in het Russische Archelansk stond. Het handelt over de eeuwige straf en een waarschuwing tegen filosofen die dat ontken- nen. Daar hoop ik een volgende keer op terug te ko- men. (Wordt Vervolgd D.V.)

Bij de diensten

Komende zondagmorgen hoop ik in IJsselmuiden voor te gaan. In uw midden zal oud-ouderling Schouten het woord des Heeren te bedienen. 's Middags en de zon- dag daaropvolgend hoop ik in beide diensten voor te gaan. In de morgendienst van 8 augustus ligt het de bedoeling uit het slot van Zacharia 1 te preken. In de middagdiensten willen we stilstaan bij de vragen en antwoorden 91 (op 1 augustus) en 92 en 93 (8 augus- tus) van de Heidelberger Catechismus.

In de berijming van Hazeu luidt vraag en antwoord 91 dat te zingen is op de melodie van Psalm 17:

Maar wat zijn goede werken toch?
Alleen die uit een waar gelove
En naar Gods heil'ge wet daarboven
Ook tot Zijn eer geschien – en nog
Dezulken die niet op 't vermogen
Van ons of eigendunklijkheen
Van mensenvonden hier beneen
Gegrondvest zijn, of daarop bogen.

De vragen en antwoorden 92 en 93 heeft hij berijmd op de wijs van Psalm 113:

Hoe luidt des Heeren heil'ge wet
Bij 't volk van Isrel ingezet?
't Was God Die deze woorden zeide:
Ik ben de Heer, ik ben uw God
Die uit Egypte's schijngenot
En haar uit slaafse dienst u leide?

Zorgt dat gij voor mijn aangezicht
De valse goon geen altaars sticht,
Gij zult u nimmer beelden maken
Noch vormen een gelijkenis
Van 't geen dat in de hemel is
En ook op aard' noch daar naar haken.

Noch van hetgeen dat in de zee
Of 'd afgrond is, ja wacht het wee
Zo gij u ooit voor die zult buigen
Of geven uwe dienst en eer
Ik ben uw God, ik ben de Heer'
Die ijd' rig is in Zijn betuigen.

Der vaad'ren ongerechtigheen
Bezoek Ik aan hun kroost beneen
Ja zelfs in drie en vier geslachten;
Maar 'k ben voor duizenden bereid
Met goeddoen en barmhartigheid
Wanneer ze mijn geboon betrachten.

Gebruik des Heeren heil'ge naam
Niet ijdel, noch ook vals'lijk saam
Want hen die Zijne naam onteren
Door misbruik of door valse eed
Is Zijn geduchte wraak gereed
En blijven schuldig voor de Heere.

Gedenk de sabbath, heilig dien;
Zes dagen zijn u aan te bien
Waarin g'uw arbeid moogt verrichten;
De zevend' is de sabbathdag
Des Heeren uwes Gods, dan mag
Gij niets doen dan uw godsdienstplichten.

Gij noch uw zoon, noch dochter niet
Noch knecht, noch maagd van uw gebied
Noch vee, noch uwe vreemdelingen
Want in zes dagen heeft de Heer'
Gemaakt de hemel tot Zijn eer
En aard' en zee en stervelingen.

Ja, alles wat in deez' woestijn
Mag zichtbaar of onzichtbaar zijn
Doch ruste toen, deez' dag der dagen
Dus heeft de Heer' de sabbathdag
Gezegend en Zijn heiligezag
Geschonken naar Zijn welbehagen.

Dat gij uw ouders need'rig eert
Opdat g'uw dagen ziet vermeerd
In 't land dat gij eens zult ontvangen
Van God uw Heer' uw enig al
Die u eens zeker geven zal
Het Kanaan van uw verlangten.

Slaat niemand dood, breekt nooit de echt
Steelt nimmer iemands goed noch recht,
Spreekt nooit een vals getuigenisse
Van uwe naaste niet alleen,
Maar ook geen vuige lasterreen
Die strijden tegen uw gewisse (geweten).

Begeert van uwe naasten niet
't Geen uw begerig oog steeds ziet
Noch vrouw noch knecht noch dienst'bre maagden
Noch os, noch ezel, wat het zij
Noch iets dat uwe naasten vrij
Bezitten mag, schoon 't u behaagde.

Ter overdenking

Een aandachtig lezer uit Ermelo van de Veluwe Kerkbode reageerde n.a.v. een stukje dat ik enkele weken geleden schreef over het 'beroep' van evangelist met het volgende voorval uit zijn leven dat ik graag ter overdenking doorgeef:

In de zomer van 2015 hadden we een mooi appartement aan de boulevard in Katwijk aan Zee kunnen huren. Vanuit onze kamer en balkon keken we zo uit op de Noordzee en we hadden de weersomstandigheden voor dit weekje optimaal mee. De schuifpui ging 's morgens al vroeg open en de schreeuw van de rondvliegende meeuwen, de zilte lucht van de zee, het zicht op de branding, maakten het gehele plaatje compleet. Er werd dag en nacht gewerkt aan het ophogen van het strand door een zandhopperzuiger die met grote zandstralen uit z'n buizen het verder in zee opgepompte zand naar de kust bracht. We gingen haast iedere dag even een korte strandwandeling maken, we hoefden maar net de straat over te steken en we stonden al op het pad wat tussen de duinen naar het strand liep.

Sandalen uit en dan heerlijk met opgerolde broekspijpen, net aan de rand van de branding door het aanrollende water banjeren. En omdat lopen niet m'n sterkste kant is en ik wat wankel op m'n benen sta, heb ik altijd m'n wandelstok bij me als steun en toeverlaat. Zo waren we een keer op de terugweg van zo'n wandeling en liepen we het duinpad weer op naar boven en daar zat een wat oudere man in een scootmobiel, uit te kijken over zee. Hij zag ons aankomen, en ineens zei hij toen we hem wilde passeren; 'Zo meneer, ook al een stok nodig?' Ik zei; 'Ja dat gaat zo meneer als we een daagje ouder worden, maar zo'n scootmobiel zoals u nodig heeft, dat is nog weer wat anders, of niet?'

Enfin, je merkt soms al gauw aan iemand of zo'n persoon graag een praatje maakt, en hoe het kwam weet

ik niet, ineens waren we in een gesprek gewikkeld. Ik vroeg hem o.a. waarom hij niet goed lopen kon en hij vertelde ons hoe het zo kwam. Hij was vroeger schelpenvisser geweest, veel met blote voeten in het soms koude zeewater en dit had z'n beenspieren aangetast, maar ..., en toen kwam het; hij vertelde dat ondanks die handicap de Heere God zo goed voor hem was en op zijn manier evangeliseerde hij ook nog wat, want hij had in een kastje in z'n scootmobiel wat Bijbelse traktaatjes liggen om uit te delen, en omdat hij tijdens ons gesprek gemerkt had dat we ook christen waren, hadden we zo maar ineens boven op dat duin een goed contact en u gelooft het niet, maar op een gegeven moment stonden we samen op dat duinpad te zingen, wees naar boven en zette in; 'k Ben reizend naar die stad, waar Christus het licht zal zijn'. En als ik dit lied hoor of zelf zing, moet ik altijd aan deze oude schelpenvisser denken, begrijpt u?

Dat zijn geen 'toevallige' ontmoetingen, want toeval bestaat er niet, maar dat valt ons toe, zei eens iemand tegen me. Om nooit te vergeten!

de redactie